

Zvon míru v Roveretu byl odlit ze zbraní 1. světové války na paměť všem padlým v roce 1925 z iniciativy faráře Dona Antonia Rossara. Jeho původní název byl Zvon padlých.

Nápisy ve zvonu

První Zvon míru byl odlit ve slévárně Colbacchini v Trentu a vysvěcen 24. května 1925. Vážil 110 q a průměr věnce byl 2,55 m. Osazen byl na dřevěné konstrukci na věži hradu v Roveretu a ozdoben po obvodu reliéfem symbolizujícím válku a mír. Jeho název je „La Campana dei Caduti“ (Zvon padlých).

V dobovém tisku (Pestrý týden, 1928) jsem narazil na velice zajímavou informaci o nápisu, který byl do tohoto zvonu vyryt. Jednalo se o heslo prezidenta Československa T. G. Masaryka: „Hlásej slávu našich vojáků padlých na italské půdě a vděčnost Itálii za její ženerosní pomoc ve válce.“

Mezi hesly vyrytými na zvonu byl také známý výrok papeže Pia XII.: „Mírem není nic ztraceno, válkou může být ztraceno všechno.“

Tento první zvon praskl v listopadu 1937 a bylo nutné zhotovit zvon druhý.

V souvislosti s inaugurací čs. legionářského hřbitova v Roveretu v roce 1938 a před odlitím druhého zvonu požádal Spolek pro udržování „Zvonu padlých ve válce“ v Roveretu naše Ministerstvo národní obrany o opatření nového hesla prezidenta republiky a hesel generálů (arm. gen. Syrový a arm. gen. Krejčí), kteří veleli čs. legiím v době války. Mimo hesla měly být do zvonu vyryty i noty a text našeho chorálu Kdož jste Boží bojovníci, první sloka nebo několik taktů. Text prezidentského hesla dr. Edvarda Beneše zněl: „Připomínej na věčné časy Itálii i Československu společné ideály, společné zájmy a společně prolitou krev za blaho obou národů.“

Bohužel, díky politické situaci v Itálii a celé Evropě, se vyrytí hesla do zvonu již neuskutečnilo. Druhý zvon byl odlit v červnu 1939. Požehnáno mu bylo v roce 1940 a poprvé se rozezněl až 20. května 1945.

Úlomek zvonu

S velice zajímavou skutečností jsem se setkal při návštěvě Centra hasičského hnutí v Příbyslavi a prohlídce jejich expozice. Na samém závěru je jedna místnost věnována darům hasičů z celého světa. Ve vitríně u okna jsem narazil na známý tvar zvonu, který mě okamžitě zaujal. V ozdobné schránce je maketa Zvonu míru a malý leták nás informuje o jeho historii a technických parametrech. Modely jsou zde vlastně dva a v druhé poličce je na první pohled patrný zlomek zvonu. Bohužel, k tomuto exponátu není žádný text ani údaj v archivu. Materiál je zvonovina, ale i po bližší prohlídce snímků reliéfu na Zvonu míru jsem nenalezl jediné místo, s kterým by se tento úlomek shodoval.

V archivu muzea jsem se dozvěděl, že starší maketa zvonu byla do muzea darována před rokem 1986, ale bližší informace k ní nejsou. Druhý zvon má více štěstí. V roce 1986 jej do muzea daroval Pereto Ind. Comm Mario Leoni z Rovereta. Přiložen je také snímek zvonu s tímto textem:

Maria Dolens – největší zvon světa v italském městě Rovereto. Byl ulit dne 30. října 1924 z bronzu děl 1. světové války. Poté několikrát roztaven a znovu odlit, naposledy roku 1964. Posvěcen papežem Pavlem VI., zvoní každý večer jako Zvon míru na připomínku všech padlých ve válkách.

Rozměry třetího zvonu z roku 1964: výška 3,36 m; průměr 3,21 m; váha 226,39 q; srdce zvonu 6 q. První zvonění 10. dubna 1966 na Velikonoční neděli.

Dochovala se i adresa dárce, bohužel na dotaz k tomuto zajímavému exponátu mi z Itálie nepřišla žádná odpověď.

Vzpomínka z roku 1926

Při svém pátrání po Zvonu míru jsem náhodou získal ročenku Městského muzea v Benešově z roku 1927, kde se popisuje návštěva Rovereta a Zvonu míru. Zajímavě mapuje historii zvonu dobový popis pana Schetteny:

Roveretský zvon, který jest zasvěcen všem padlým ve světové válce, visí na pevnostním cimbuří u toku Adiže a dívá se jako kyvadlo věčné spravedlnosti do mladé italské země, patřící až do nedávna ještě Rakousku. Jeho mohutné tělo, ulité z kovu polních houfnic i těžkých děl a z ostatních zbytků přátelských i nepřátelských zbraní, vzhlíží se svého horského temene na šumící lesy, řeky, dědiny, na rozbitou zem a rozbité pevnosti.

Smutek a vzpomínka, toť jsoucnost zvonu. Když večer jeho kovový hlas se hromově rozechvěje prazvláštním rytmem, tu jako by okolí přiodělo se svátečním rouchem. Obyvatelstvo opouští bydliště, s obnaženými hlavami a s přivřenými očima vidí a slyší historii.

Jeden den v roce má pro zvon obzvláštní význam, neboť jeho kovová ústa rozezní se i na paměť Čechoslováků. Je to 22. srpen, den šestnácti proti sobě válčících států.

Zvon otrásá svědomím a volá do duší lidských:

„Zanechte nenávisť, vzdejte se staré klamně politiky, chtějte mír. Miliony platily krví. Nuž, nechť to není nadarmo. Svornost může být požehnáním. Mrtví, oběti války, mluví k nám ústy tohoto posvátného zvonu a připomínají nám denně, že umírali proto, abychom my mohli žít. Toť jejich odkaz, pečetěný drahou krví, Vzpomínejme tedy s láskou hrdinů již dávno nežijících!“

Zvon má několik vzácných kmotrů. Několik maršálů, generálů a hodnostářů z celé Evropy. Pod

zvonom je stálá služba skautek a skautů. Zabloudí-li nějaký vzácný poutník k roveretskému zvonu, je uvítán zapěním chorálu a pozdravem vlajkami všech národů. Naše červeno-modro-bílá vlaje vedle rakouské černo-červeno-zlaté, mezi hvězdnatou americkou a francouzskou, pak přijdou vlajky italská, srbská, japonská a ostatní.

Zvon je naladěn do tónu E a je těžký 100 metrických centů. Šířku obnáší 2 a půl metru a výška 2 a tři čtvrtě metru. Do pohybu se uvádí elektrickým proudem. Do jeho dutiny se pohodlně vejde 12 osob. Čítá se mezi největší zvony světa. Ve středu vnější strany nalézá se Ecce homo. Kol do kola trnová koruna a zář, t.j. bolest a sláva. Po stranách ve stejné výšce jsou dvě letadla, t.j. oběti vzdušných bojů. Za nimi palmový motiv – čest a mír. Tyto motivy jsou spojeny mezi sebou latinským nápisem: „Dormite in umbra noctis – laetimini in lumini Christi – dum aere jungo populos – et vestras laudes celebro.“ (Ve volném překladu: Odpočívejte ve stínu svých duší a bejte podíl na slávě Krista. Já zvukem bronzu budu národy spojovati a vaši nesmrtelnost zvěstovati.) Spodní část zvonu kráší několik alegorií, jako počátek a konec války, loučení, věčné lidské drama posledního pozdravu, šťastná cesta, hrdinství, helma a štít jako jediná společná zbraň. Pak následují ještě alegorie míru, svornosti, květin a slz. Kalvarie s pozůstatky Neznámého vojína, u něhož stojí polní kněz, milosrdná sestra, vdova a matka. Poslední alegorie představuje, kterak z obětí vzrůstá nový život ve světle věčné krásné lásky. Kyvadlo jest 2 m dlouhé a váží 8 centů. Vavříň a květ jsou jedinou jeho okrasou. Jako celek je zvon pomníkem skutečně umělecké ceny a jest mocným symbolem míru, který konečně v Evropě béře na sebe pevnějších rysů.

Model Zvonu míru u nás?

Původní Zvon míru naposledy zvonil 2. listopadu 1937. Pak musel být roztaven a z něj se odlil druhý zvon. Ten první se tedy nedochoval. To ale není zcela pravda. Při svém pátrání jsem v roce 2010 narazil na Vlastivědný sborník „Pod Blanicem“ z roku 1936. Zde na straně 50 mě okamžitě upoutal snímek zvonu z Rovereta.

Za 1. světové války byli v Benešově internováni italští vojáci z jižního Tyrolska. Mnoho italských vojáků zde na útrapy zemřelo a dodnes jsou jejich hroby na benešovském Novém hřbitově. Ti, kteří se vrátili po válce domů, rádi vzpomínali na velmi vřelé chování českého obyvatelstva. V Benešově byl dokonce případ, kdy se italský voják oženil s českou dívkou a odjeli společně do Itálie. Italové byli za chování našich lidí v období války tak vděční, že jako poděkování přivezli 28. března 1926 do Benešova zmenšený model Zvonu míru. Tento zvon byl umístěn v městském muzeu a byl k němu přiložen i darovací dekret (uvádím v původním znění, rozdělují pouze řádky): Městu Benešovu; velkodušné hostitelce Tridentinů; hlídaných Rakouskem; v setnině kázně (1915–1918); Výbor spolku; bývalých legionářů a P.U. z Benešova; věnuje co vděčný hold tento zvon; by upomínal na dobu bolesti; a na společné utrpení; Tridentinů a Čechů; za osvobození vlasti; Trento 28. března 1926.

Pokusil jsem se pátrat po darovaném zvonu. Obával jsem se, že v letech 1941–1942 mohl být rekvírován pro válečné účely, jako jiných 12 000 zvonů z Čech a Moravy. Ředitel Muzea Podblanicka Mgr. Radovan Cáder mi potvrdil, že by se tento předmět měl nacházet v jejich depozitáři. Na závěr pátrání se podařilo nalézt nejen model zvonu z Rovereta, ale také kopie

článků z muzejních ročenek z let 1925 a 1927, v nichž se pojednává o zvonu a slavnostním osazení desky na Karlově. Původně byl zvon umístěn na čestném místě v zasedací síni obecního zastupitelstva v Benešově, později byl předán do městského muzea. Je neskutečné, že po několikerém stěhování muzea, přečíslování exponátů, slučování sbírek a také vyřazování se tento velmi vzácný exponát dochoval do dnešních dnů ve Vlašimi. Bohužel, v současné době není přístupný.

Pamětní deska na Karlově

Benešov byl začátkem 1. světové války posádkovým městem 102. pěšího pluku. Ten byl již v roce 1915 převelen do Uher do města Békescsaba. Na jeho místo přišel náhradní prapor 2. pluku tyrolských císařských myslivců. Ten se skládal z rakouských a italských vojáků. Italové pocházeli z jižních Tyrol. Díky politické situaci v Itálii a jejímu nárokování těchto severních oblastí byli tito vojáci považováni za nespolehlivé. Zde v Benešově byli mimo nich také Italové posláni do vyhnanství (vypovězení). Zprvu na ně bylo, jako na cizince, nahlíženo s opovržením. Postupně, po bližším seznámení s jejich postavením, je obyvatele Benešova začali respektovat. Byli vlastně ve stejné situaci jako naši lidé. Měli stejného nepřítele, Habsburky. Velice pěkně popisuje svůj vztah k městu Benešovu a jeho obyvatelům italský voják Umberto Maffei v časopise Národní osvobození ze dne 28. 3. 1926.

Pod Novým hřbitovem se nalézají Benešovské mauzoleum, kde jsou dnes uloženy i ostatky 29 Italů. Vojáků, kteří zemřeli v benešovské nemocnici.

Občané Benešova nezapomněli na to, že těsně po skončení 1. světové války jim italští vojáci nabídli své služby proti společnému nepříteli. Díky jim bylo zabráněno možnému krveprolití hrozícímu ze strany císařských myslivců. Díky jejich ostražitosti a včasnému zakročení odvrátili toto nebezpečí od města Benešov.

Od roku 1924 probíhala jednání mezi městem Benešov a městem Trident na téma uctění památky zemřelých italských vojáků. Původně se jednalo o zhotovení pomníku na Novém hřbitově v blízkosti vojenských hrobů. V únoru roku 1926 z tohoto plánu italská strana ustoupila a bylo rozhodnuto místo pomníku padlým zhotovit mramorovou desku, která by vzpomínala na všechny Italy, kteří byli v Benešově. Městská rada Benešova navrhla umístit tuto česko-italskou desku na památné místo, zříceninu minoritského kláštera na Karlově.

V těsné blízkosti stojí Dolní zvonice s jedním z nejstarších zvonů v Čechách z roku 1322. Byl nalezen roku 1799 v odstraňovaných sutinách pobořeného minoritského kláštera. Ten byl zapálen vojskem Jana Žižky z Trocnova 19. května 1420 při obléhání města. Zvon nese název „Ave Maria“ a jde o mistrnou památku české zvonařské práce.

Česko-italské slavnosti byly zahájeny 27. 3. Samotná deska byla odhalena 28. 3. 1926 za přítomnosti vyslance italského krále pana Pignati di Gustozza, Quido Laschera z Tridentu, Antonia Destefeunni z Bolzana, Adriana Ferrari z Rovereta, Antonia Girelli a Antonia Battisti. Za československou stranu se odhalení zúčastnili kancléř prezidenta republiky Dr. Přemysl Šámal, zástupce ministerstva zahraničí Dr. Girska, členové městské rady, politické organizace, italští legionáři a mnoho dalších.

Text na mramorové desce je česko-italský. Sestavila jej paní Ernestina Battisti, vdova po

italském hrdinovi a mučedníkovi:

„Nezdolní v jediné myšlence Itálie, zde věřili, trpěli, umírali tridentští Rakouskem pronásledovaní. Pod křídlem vítězství Tridentsko vděčně vzpomíná svých synů mučedníků.“

Tato deska přečkala na gotických zříceninách minoritského kláštera na Karlově další válku a období politických změn, kdy se o hrdinství našich legionářů, vojáků a spoluobčanů z 1. světové války nesmělo mluvit. Máme to štěstí, že tato deska nám i dnes připomíná přátelství našeho a italského lidu.

Jan Kostrhoun, SDH Pyšely

Prameny

Ročenka Městského muzea v Benešově r. 1927, čerpáno z článků paní Pavly Řehákové

Archiv Muzea Podblanicka – Městské Muzeum v Benešově ; I. ročenka, 1927

Centrum hasičského hnutí v Příbyslavi; pí. Macková

Korespondence autora

Vojenský ústřední archiv Praha; kniha La Campana die Caduti

Archiv autora